

Берест М. М., к. е. н., доцент кафедри фінансів
Дудка М. О., аспірант 3 курсу кафедри фінансів
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

ДЕФІНІЦІЙНА ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АПК

На сучасному етапі розвитку економіки України особливої актуальності набуває дослідження проблем забезпечення ефективного та стійкого функціонування суб'єктів АПК. Це обумовлюється, по-перше, їх значним внеском у розвиток продуктивних сил регіонів нашої держави, а, по-друге, необхідністю їх адаптації до впливів зовнішнього середовища, що дуже часто мають негативний характер (високий рівень інфляції, нестабільність фінансового та валютного ринків, швидкі темпи зростання цін на енергоносії, соціальні проблеми тощо). Підходи до визначення сутності поняття «стійкий розвиток», його змістовні характеристики в цілому та стосовно суб'єктів АПК розглядалися в працях ряду вчених, а саме О. Л. Попової [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.], М. О. Гончаренко [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.], Л. Г. Мельник [Ошибка! Источник ссылки не найден.], З. М. Герасимчук [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.] та інших.

Так, в 1970-х роках термін «стійкість» було вперше використано для опису економіки в рівновазі з основними екологічними системами підтримки. Це було пов'язано з зауваженнями екологів щодо обмеженості зростання та представленням альтернативи «стійкий стан економіки» для вирішення екологічних проблем. У даному зв'язку виділимо зміст поняття «стійкість» - як впорядкування технічних, економічних, екологічних, соціальних і наукових ресурсів таким чином, що результуюча система може підтримуватися в стані рівноваги в часі й просторі [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа., с. 7] та узагальнимо зміст категорії «розвиток» - унікальний процес трансформації підприємства як відкритої системи в просторі і часі на основі якісних та/або кількісних змін, який спрямований на забезпечення гнучкості та адаптивності шляхом досягнення взаємодії між ресурсами, технологіями, менеджментом підприємства з зовнішнім середовищем з метою забезпечення досягнення його глобальних цілей [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа., Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Уперше термін «стійкий розвиток» було розглянуто в аспекті дослідження екологічних перетворень на конференції ООН у 1972 р. у Стокгольмі [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. У науковій праці «Стратегія всесвітнього збереження: збереження існуючих ресурсів для «сталого розвитку» стійкий розвиток визначався як покращення якості життя в межах можливостей (місткості) екосистем, які залишатимуться в стані відносної рівноваги. На засіданні Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку (1987 р.) було визначено поняття «стійкий розвиток» (sustainable development), де було наголошено на потребах задоволення теперішніх та захисту майбутніх потреб людства: «Це такий розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти свої потреби». Термін «sustainable development» має певні особливості тлумачення мовами різних країн (табл. 1).

Таблиця 1

Офіційно прийняті переклади терміна «sustainable development»

№	Мова перекладу	Переклад терміну	Значення терміну
1	італійська	svilup-po sostenibile	розвиток, що заслуговує на підтримку
2	французька	development durable	довгостроковий розвиток
3	японська	jizoki-tekina kaihatu	тривалий розвиток
4	німецька	nach-haltige entwicklung	тривалий розвиток
5	шведська	enstadig utveckling	стійкий розвиток
6	російська	устойчивое развитие	здатний протистояти, витримувати негативний вплив

7	українська	сталий розвиток	постійний, незмінний
---	------------	-----------------	----------------------

Джерело: сформовано на основі [1]

У даному зв'язку доцільно узагальнити сучасні підходи до змісту категорії «стійкий розвиток». Так, Гончаренко М. О. [4, с. 243] стверджує, що стійкий розвиток – це властивість системи повертатися до рівноважного стану або циклічного режиму після усунення збурювання, що викликало порушення останніх. В свою чергу Мельник Л. Г. [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**] та Савчук В. П. [12] вражають за потрібне акцентувати увагу саме на вплив зовнішніх та внутрішніх факторів й при цьому забезпечувати рівноважний розвиток. Гамалій В. Ф. [2, с. 14] та Крамаренко Г. О. [8, с. 73] визначають його як здатність підтримувати ключові фінансові, маркетингові, виробничі й кадрові показники на нормативно заданому рівні. Попова О. [10] характеризує стійкий розвиток як системні, адаптивні з природою цілеспрямовані зміни.

Данилишин Б., Шостак Л. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**] розглядають стійкий розвиток як таку систему відносин суспільного виробництва, при якій досягається оптимальне співвідношення між економічним ростом, нормалізацією якісного стану природного середовища, ростом матеріальних і духовних потреб населення. Герасимчук З. [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**] зв'язує стійкий розвиток саме з поетапним відтворення цілісності навколишнього середовища.

Таким чином, узагальнюючи проаналізовані підходи та трансформуючи їх відносно діяльності суб'єктів господарювання, можна стверджувати, що стійкий розвиток уособлює здатність суб'єкта в процесі його трансформації у просторі і часі протидіяти негативним впливам з боку зовнішнього середовища та підтримувати ключові індикатори діяльності на заданому рівні. При цьому забезпечуються параметри гнучкості та адаптивності шляхом взаємодії між фінансовими, трудовими, виробничими ресурсами, та обов'язковою умовою є збереження цілісності навколишнього середовища.

У даному зв'язку особливості функціонування суб'єктів АПК вимагають виділення трьох системоутворюючих складових в контексті забезпечення їх стійкого розвитку: економічної, соціальної та екологічної. Їх поєднання з метою оцінки рівня розвитку суб'єктів АПК дозволить встановити вплив кожної з них на загальний рівень розвитку агропромислового сектору та визначити пріоритетні напрямки щодо підвищення ефективності його діяльності та розвитку регіонів України.

Список літератури:

1. Борщук Є. М. Основи теорії стійкого розвитку еколого-економічних систем : монографія / Є. М. Борщук. – Львів: Растр-7, 2007. – 435 с
2. Гамалій В. Ф. Дослідження стійкості функціонування промислово-економічних систем / В. Ф. Гамалій, І. В. Ніколаєв // ВЕН України. – 2008. – № 1. – С. 14-17.
3. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика : Монографія / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надтир'я, 2008. – 528 с.
4. Гончаренко М. О. Дослідження стійкості розвитку підприємства як економічної системи / М. О. Гончаренко // Труды ОПУ. Экономика. – Вип. 1(33)-2(34). – 2009. – 243 с.
5. Гончаренко М. О. Дослідження факторів, що впливають на стійкість розвитку підприємства / М. О. Гончаренко // Вісник соц.-економічних досліджень. – № 40. – С. 36-40.
6. Данилишин Б. М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б. М. Данилишин, С. І. Дорогунцов, В. С. Міщенко. – К. : РВПС України. – 1999. – 716 с.
7. Іванчук К. О. Теоретичні підходи до визначення сутності категорії «розвиток підприємства» / К. О. Іванчук // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. – 2012. – С. 231-239.
8. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К.: ЦУЛ, 2008. – 392 с.
9. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням : підручник / За заг. ред. Л. Г. Мельника та М. К. Шапочки. – Суми, 2005.

10. Попова О. Л. Сталий розвиток агросфери України : політика і механізми / О. Л. Попова. – К. : Ін-т екон. та прогнозув. НАНУ, 2009. – 352 с.
11. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі / О. В. Раєвнева: Монографія. — Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2006. — 496 с.
12. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / В. П. Савчук. – К.: Максимум, 2001. – 600 с.